

Küçük Eksantrisiteli Normal Kuvvete Maruz Dairesel Kesitli Basit Etriyeli, Betonarme Kolonların Hesabı

Erkin ÇİTİPİTİOĞLU
Yük. Müh.

Hikmet ÇAVUŞOĞLU
Yük. Müh.

AŞAĞIDA verilen tablolar yardımıyla dairese kesitli betonarme kolonlarının çevresine üniform yayılı teçhizatın ve basınç bölgesindeki maksimum eton gerilmesinin kolaylıkla hesaplanması mümkün imaktadır. Ayrıca minimum beton gerilmesinin $25 \sigma_{bd, max}$ tan küçük olduğu tahkik edilebilmektedir. ablolara esas olan $\mu, \sigma_{bd, min}/\sigma_0$ değerleri boyutsuz up her türlü birim sisteminde hesap yapmak imkânı vermektedir.

$$III-1. F_i = F_k + (n-1) F_e = F_b [1 + (n-1) \mu]$$

$$n=15, F_b = \frac{\pi d^2}{4}, F_e = \mu \cdot F_b$$

$$III-2. I_i = I_b + (n-1) \cdot I_e$$

$$I_b = \frac{\pi d^4}{64} = \frac{F_b \cdot d^2}{16}, I_e = \frac{F_e (2e)^2}{8}$$

$$III-3. i_x^2 = \frac{I_i}{F_i}$$

$$III-4. c = \frac{M}{N}$$

$$III-5. J_{bz, max} = \frac{N}{F_i} + \frac{M}{I_i} \cdot \frac{d}{2} = \frac{N(1 + \frac{c \cdot d}{2 i_x^2})}{F_b [1 + (n-1) \mu]}$$

$$III-6. J_{bz, min} = \frac{N}{F_i} - \frac{M}{I_i} \cdot \frac{d}{2} = \frac{N(1 - \frac{c \cdot d}{2 i_x^2})}{F_b [1 + (n-1) \mu]}$$

$$III-7. \delta = \frac{M}{N \cdot d} = \frac{c}{d}, \frac{N}{F_b} = J_0$$

$$\frac{J_{bz, max}}{J_0} = \frac{J_{bz, min}}{J_0} \text{ alınırsa:}$$

$$\frac{e}{d} = 0,40 \text{ için III.5 ten}$$

$$\delta = \left(\frac{J_{bz, min}}{J_0} - \frac{1}{1 + 14, \mu} \right) (0,125 + 2,240 \mu)$$

$$\frac{e}{d} = 0,45 \text{ için ise}$$

$$\delta = \left(\frac{J_{bz, min}}{J_0} - \frac{1}{1 + 14, \mu} \right) (0,125 + 2,835 \mu)$$

elde edilir.

Aşağıdaki tablolar $J_{bz, min}/J_0$ ve μ 'nin muhtelif değerleri için δ lar hesaplanarak hazırlanmıştır.

Dairesel kesitli kolonların çevresine üniform yayılı teçhizat konması, kolonun her yöndeki momente karşı eşit mukavemetli olmasını sağladığı gibi, işçiliği de kolaylaştırır. $c/d \leq 0,23$ değeri için dairese kolonlar küçük eksantrisite durumundadırlar. Verilen tablolar bu sınır civarına kadar kullanılabilir.

I. KABULLER :

- 1.1 Teçhizat kolon çevresine üniform yayılıdır.
- 1.2 Türkiye Köprü ve İnşaat Cemiyeti Betonarme Şartnamesine göre $n=15$ alınmıştır.
- 1.3 Boyuna teçhizat alanı kadar, kolon kesitindeki beton alanının azaldığı nazarı itibare alınmıştır.
- 1.4 Tablolar $e/d=0,45$ ve $0,40$ olan kolonlar için hazırlanmıştır.
- 1.5 Tablolarda $\sigma_{bz}=0$, $-\sigma_{bz}=0,25 \sigma_{bd}$ olan sınır değerler gösterilmiştir.

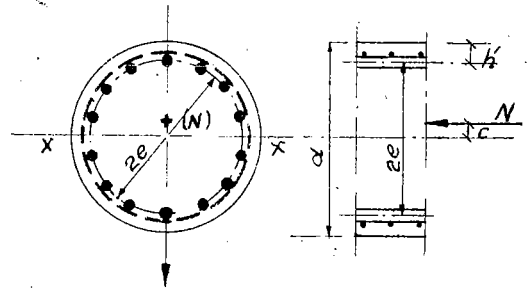
IV- MİSÂL : Dairesel kesitli basit etriyeli kolon hesabı :

$$IV-1- Verilen : d=0.50m, n_k=7,50^m$$

$$M=5tm, N=140t$$

$$\text{Malzeme: B225, Bst.I, } \sigma_{em}=90/1400$$

$$\text{İstenen : } F_e$$

Türkiye köprü ve inşaat cemiyeti
Betonarme şartnamesi madde

XXVII, 2, d ye göre hesap yapılacaktır.

IV. 1. a. M ve N ye ve $J_{bz, min}=90 \text{ kg/cm}^2$

olduğuna göre teçhizat hesabı :

$$e = \frac{d}{2} - h' = 25 - (3,0 + 1,0 + \frac{2,0}{2}) = 20 \text{ cm}$$

$$* \frac{e}{d} = \frac{20}{50} = 0,40$$

$$F_b = \frac{\pi \cdot d^2}{4} = 1963 \text{ cm}^2$$

$$J_0 = \frac{N}{F_b} = \frac{140000}{1963} = 71,3 \text{ kg/cm}^2$$

$$* \frac{J_{bz, min}}{J_0} = \frac{90}{71,3} = 1,3$$

II. NOTASYONLAR :

F_b = Kolon kesit alanı
 F_e = Teçhizat kesit alanı
 F_i = Betonarme kesitin itibari kesit alanı
 I_b = x-x eksenine göre kolon atalet momenti
 I_e = x-x eksenine göre teçhizat atalet momenti
 I_i = Betonarme kesitin itibari atalet momenti
 i_x = Betonarme kesitin itibari atalet yarıçapı
 μ = Teçhizat pürsantajı
 d = Kolon çapı

h_k = Kolon burkulma boyu
 e = Boyuna teçhizat ekseninin kolon merkezine uzaklığı
 M = Eğilme momenti
 N = Normal kuvvet (Basınç)
 c = Eksantrisite
 σ_{bd} = Beton basınç gerilmesi
 σ_{bz} = Beton çekme gerilmesi

III. FORMÜLLER :

$$* 1000 \delta = \frac{M}{N \cdot d} \times 1000 = \frac{5000}{140 \times 0,50} = 71,4$$

< 230 küçük eksantrisite

(*) değerleri yardımıyla tablo I dei

$\mu = \% 1,4$ bulunur.

IV-1-b. Hesaplanan bu kesitin taşıyabileceği eksenel normal kuvvetin tayini : B225 BSt I için

$\sigma_{bem} = 65 \text{ kg/cm}^2$, $\sigma_{e,em} = 800 \text{ kg/cm}^2$ dir.

Basit etriyeli dayıresel kolonlarda,

$$\lambda = 4 \times \frac{h_k}{d} = 4 \times \frac{7,50}{0,50} = 60 \rightarrow \omega = 1,04$$

$$N_{em} = \frac{F_b}{\omega} (\sigma_b + \mu \cdot \sigma_e) = \frac{1963}{1,04} (65 + 0,014 \times 800)$$

$$= 143829 \text{ kg} > 140000 \text{ kg}$$

Görölüyorki (IV-1-a) da tayin edilen

$\mu = \% 1,4$ pürsantajı mevcut normal kuvveti taşıyabiliyor.

$$F_e = F_b \cdot \mu = 1963 \times 0,014 = 27,5 \text{ cm}^2$$

Seçilen : 14 $\phi 16$ ($28,15 \text{ cm}^2$)

Tulâni teçhizat çubuklar

arasındaki mesafe :

$$\frac{\pi \cdot (2e)}{14} = \frac{3,14 \times 40}{14} = 9 \text{ cm}$$

Etriye : $\phi 8$ $t = 19 \text{ cm}$.

IV-2-Verilen : $d = 0,80 \text{ m}$, $h_k = 5,00 \text{ m}$

$$N = 125,670 \text{ t}, M = 16 \text{ tm}$$

Malzeme : B225, BSt I $\sigma_{em} = 90/1400$

İstenen : F_e

M ve N e göre hesap yapalım.

$$e = \frac{d}{2} - h' = 40 - (2,0 + 1,2 + \frac{2,2}{2}) = 35,7 \text{ cm}$$

$$* \frac{e}{d} = \frac{35,7}{80} = 0,45$$

$$* 1000 \delta = \frac{M}{N \cdot d} \times 1000 = \frac{16000}{125,670 \times 0,80} = 159$$

< 230 küçük eksantrisite

$$F_b = \frac{\pi \cdot d^2}{4} = 5026 \text{ cm}^2$$

$$\sigma_b = \frac{N}{F_b} = \frac{125670}{5026} = 25 \text{ kg/cm}^2$$

$\sigma_b = 25 \text{ kg/cm}^2 < 65 \text{ kg/cm}^2$ olduğundan düşük gerilme ile çalışan kolon hali vardır. Minimum pürsantaj seçelim.

Burada ayrıca Türkiye köprü ve inşaat cemiyeti Betonarme şartnamesi madde XXVII . 1, b ye göre tahkik yapmağa lüzum yoktur.(1)

min $\mu = \% 0,8$ için * değerler yardımıyla tablo II. den $\frac{\sigma_{bem}}{\sigma_b} = 2,0$ bulunur

$$\sigma_{bem} = 2,0 \times 25 = 50 \text{ kg/cm}^2 < 90 \text{ kg/cm}^2$$

$$F_e = \mu \cdot F_b = 0,008 \times 5076 = 40,2 \text{ cm}^2$$

Seçilen : 11 $\phi 22$ ($41,8 \text{ cm}^2$)

Etriye : $\phi 8$ $t = 26 \text{ cm}$

BİBLİYOGRAFYA

- (1) Löser, Bemessungsverfahren 15. Auflage S. 275, Beispiel 12 A.C.I. Reinforced Concrete Design Handbook.

- Dunham, Theory and Practice of Reinforced Concrete, McGraw - Hill 1944.
 Beton - Kalender, 1960 Band I.

DAİRESEL KESİTLERDE KÜÇÜK EKSENTRİSİTELİ NORMAL KUVVET

$$\frac{\sigma_{bem}}{\sigma_0}, \text{ BURADA } \sigma_0 = \frac{N}{F_b}$$

μ = çevreye üniform yayılı teçhizat porsantajı

$$\gamma = \frac{c}{d} = \frac{m}{n \cdot d} \quad F_b = \frac{\pi d^2}{4}$$

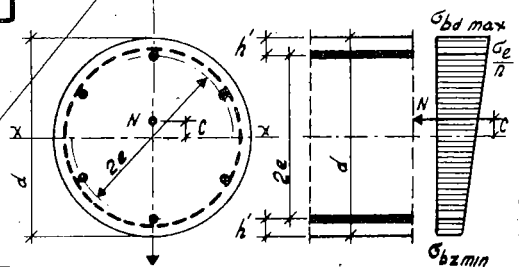
$$F_e = \mu \cdot F_b = \mu \cdot \frac{\pi \cdot d^2}{4}$$

		σ_{bem} σ_0
		↓
100μ ←	100%	

TABLO I

100μ	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0	2.1	2.2	2.3	2.4	σ_{bem}/σ_0
0.8			014	029	043	057	071	086	100	114	129	143	157	171	186	200	214	←
1.0		003	018	033	047	062	077	092	106	121	136	151	165	180	195	210		
1.2		007	022	037	052	067	083	098	113	128	143	158	174	189	204	219		
1.4		010	026	041	057	072	088	104	119	135	151	166	182	197	213			
1.6		013	029	045	061	078	094	110	126	142	158	174	190	206	222			
1.8		017	033	050	066	083	099	116	132	149	165	182	198	215				
2.0	003	020	037	054	071	088	105	122	139	156	173	190	207	224				
2.2	006	024	041	058	076	093	111	128	146	163	180	198	215					
2.4	009	027	045	063	081	098	116	134	152	170	188	206	224					
2.6	012	031	049	067	085	104	122	140	159	177	195	214						
2.8	015	034	053	072	090	109	128	147	165	184	203	222						
3.0	018	038	057	076	095	114	134	153	172	191	211							
3.2	021	041	061	080	100	120	139	159	179	198	218							
3.4	025	045	065	085	105	125	145	165	186	206	226							
3.6	028	048	069	089	110	130	151	172	192	213								
3.8	031	052	073	094	115	136	157	178	199	220								
4.0	034	055	077	098	120	141	163	184	206	227								
4.2	037	059	081	103	125	147	169	191	213									
4.4	040	063	085	108	130	152	174	197	219									
4.6	044	066	089	112	135	158	181	203	226									
4.8	047	070	093	117	140	163	186	210	233									
5.0	050	074	098	121	145	169	192	216										
$\sigma_{bz} = 0$										$\sigma_{bz} = -0.25 \sigma_{bd}$								

$$\frac{e}{d} = 0.40$$

TABLO II

100μ	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0	2.1	2.2	2.3	2.4	σ_{bem}/σ_0
0.8			015	030	044	059	074	089	103	118	133	148	162	177	192	207	222	←
1.0		003	019	034	049	065	080	095	111	126	141	158	172	187	203	218		
1.2		007	023	039	055	070	086	102	118	134	150	166	182	198	214	229		
1.4		010	027	043	060	076	093	109	126	142	159	175	192	208	225			
1.6		014	031	048	065	082	099	116	133	150	167	184	201	219	236			
1.8		018	035	053	071	088	106	123	141	159	176	194	211	229				
2.0	003	021	040	058	076	094	112	131	149	167	185	203	221	240				
2.2	007	025	044	063	082	100	119	138	156	175	194	213	231					
2.4	010	029	048	068	087	106	126	145	164	184	203	222	241					
2.6	013	033	053	073	093	113	132	152	172	192	212	232						
2.8	017	037	057	078	098	119	139	160	180	201	221	241						
3.0	020	041	062	083	104	125	146	167	188	209	230	251						
3.2	024	045	067	088	110	131	153	174	196	218	239							
3.4	027	049	071	093	116	138	160	182	204	226	248							
3.6	031	053	076	099	121	144	167	190	212	235								
3.8	034	057	081	104	127	151	174	197	220	244								
4.0	038	062	086	109	133	157	181	205	227	252								
4.2	042	066	090	115	139	164	188	212	237									
4.4	045	070	095	120	145	170	195	220	245									
4.6	049	074	100	126	151	177	202	228	253									
4.8	053	079	105	131	157	183	209	235	262									
5.0	056	083	110	136	163	190	217	243										
$\sigma_{bz} = 0$										$\sigma_{bz} = -0.25 \sigma_{bd}$								

$$\frac{e}{d} = 0.45$$

NOT: ÇEVREYE ÜNİFORM YAYILI
TEÇHİZAT KABUL EDEBİLMEK
İÇİN EN AZ ALTI ADET BOYUNA
DEMİR KONACAKTIR.